

„Talán a kérdéseket fontosabb megtalálni,
mint a válaszokat.”

(JLG: *A kiskatona*)

Jean-Luc Godard

AZ ÉLETMŰ KORSZAKOLÁSA

AZ ÚJ HULLÁM KORSZAKA

1950–1959: A CAHIERS ÉVEI (A huszonéves Godard elsősorban kritikusként szerez nevet a *Cahiers du cinémánál*.)

Filmek ebben a korszakban, időrendben:

- *Beton hadművelet (Opération béton, 1954)*, rövidfilm
- *Egy kacér nő (Une femme coquette, 1955)*, rövidfilm
- *Charlotte és Veronique/Minden fiút Patricknak hívnak (Tous les garçons s'appellent Patrick, 1957)*, rövidfilm
- *Árvízi történet (Une Histoire d'eau, 1958)*, társrendező: François Truffaut, rövidfilm.
- *Charlotte és a pasija (Charlotte et son Jules, 1958)*, rövidfilm.
- ***Kifulladásig (À bout de souffle, 1959)***

1960–1967: a Karina évek (az Anna Karinával kötött házassága alatt, illetve az ő főszereplésével készült filmek)

- ***A kiskatona (Le petit soldat, 1960)***.
- ***Az asszony az asszony (Une femme est une femme, 1961)***.
- *Lustaság (La Paresse, 1961)* A hét főbűn (*Les sept péchés capitaux*) című film egyik epizódja.
- ***Éli az életét (Vivre sa vie, 1962)***

- *Az új világ* (*Le nouveau monde*, 1962) a RoGoPaG (Rossellini, Godard, Pasolini, Gregoretti rendezők kezdőbetűiből összeállított címet viselő film) epizódja.
- **A csendőrök** (*Les carabiniers*, 1963)
- *A nagy szélhámos* (*Le grand escroc*, 1963) *A világ legnagyobb szélhámoságai* (*Les Plus Belles Escroqueries du monde*) című film epizódja
- **Megvetés** (*Le mépris*, 1963)
- *Reportage sur Orly* (1964), rövidfilm
- **Külön banda** (*Bande à part*, 1964)
- **Egy férjes asszony** (*Une Femme mariée*, 1964)
- **Alphaville** (*Alphaville, une étrange aventure de Lemmy Caution*, 1965)
- *Montparnasse-Levallois* (1965) a *Paris vu par...* film epizódja
- **Bolond Pierrot** (*Pierrot le fou*, 1965)
- **Hímnem, nőnem** (*Masculin, féminin*, 1966)
- **Made in U.S.A.** (1966)
- **Két-három dolog, amit tudok róla** (*Deux ou trois choses que je sais d'elle*, 1966)
- *Jóslat: szerelem 2000-ben* (*Anticipation, ou: l'amour en l'an 2000*, 1967) *A világ legősibb mestersége* című film (*Le plus vieux métier du monde*) része
- *Kamera-szem* (*Caméra-oeil*, 1967), a *Távol Vietnamtól* (*Loin du Viêt-nam*) című film epizódja

AZ ÚJ MÉDIA KORSZAKA:

1968–1974: A RADIKALIZMUS ÉVEI

- **Vidám tudomány** (*Le gai savoir*, 1968)
- *Ciné-tracts* (1968), kisfilmek Alain Resnais-vel és Chris Markerrel közösen
- *Egy szokványos film* (*Un film comme les autres*, 1968) a Dziga-Vertov Csoport rendezésében
- *Egy meg egy* (*One Plus One: Sympathy for the Devil*, 1968) A Rolling Stones együttesel forgatott „zenés” film
- *Egy amerikai film* (*One American Movie / One A. M.*) (1968) befejezetlen film. A leforgatott részleteket D. A. Pennebaker rendező és Richard Leacock producer beépítette 1971-ben a *One P.M. (One Parallel Movie)* című filmbe
- *British Sounds (See You at Mao)* (1969), társrendező: Jean-Henri Roger
- *Pravda (Igazság)* (1969), a Dziga-Vertov Group (Jean-Luc Godard, Jean-Henri Roger, Paul Burron) rendezésében
- **Keleti szél** (*Le vent d'est*, 1969), Dziga-Vertov csoport (Jean-Luc Godard, Jean-Pierre Gorin, Gérard Martin)
- *Harcok Itáliában (Luttes en Italie)*, 1969), Dziga-Vertov Csoport (Jean-Luc Godard, Jean-Pierre Gorin)

- *A győzelemig (Jusqu'à la victoire, 1970)*, Dziga-Vertov Csoport; befejezetlen, a film leforgatott anyagát Godard beépítette 1974-es filmjébe, az *Ici et ailleurs*-be.
- *Vladimir és Rosa (Vladimir et Rosa, 1971)*, Dziga-Vertov Csoport (Jean-Luc Godard, Jean-Pierre Gorin)
- ***Minden rendben*** (*Tout va bien, 1972*), társrendező Jean-Pierre Gorin
- ***Levél Jane-nek*** (*Lettre à Jane/Letter to Jane, 1972*), társrendező Jean-P. Gorin
- ***Itt és máshol*** (*Ici et ailleurs, 1974*) társrendező Anne-Marie Miéville.

1975–1980: A VIDEÓFILMEK KORSZAKA

- ***Kettes szám*** (*Numéro deux, 1975*)
- *Mi újság? (Comment ça va? 1976)*, társrendező Anne-Marie Miéville
- *Hatszor kettő. A kommunikáció felett és alatt (Six fois deux / Sur et sous la communication, 1976)*, társrendező Anne-Marie Miéville; televíziós sorozat (6 x 100 perc, mindegyik epizód két részből áll)
- *Két gyerek körben Franciaországban (France/tour/détour/deux/enfants, 1977-78)* társrendező Anne-Marie Miéville; tévésorozat (12 x 26 perc)
- *A Mentse, aki tudja az életét* című film forgatókönyve (*Scénario de Sauve qui peut (la vie), 1979*), video kisfilm

GODARD KÉSEI KORSZAKA (JÁTEKFILMEK, FILMESSZÉK)

1980–1988: NYOLCVANAS ÉVEK – „ÉG ÉS FÖLD KÖZÖTT” (Alain Bergala *Jean-Luc Godard par Jean-Luc Godard*, Paris, Cahiers du Cinéma, 1998)

- **Mentse, aki tudja az életét** (*Sauve qui peut (la vie)*)/(*Every Man for Himself* [Amerika]/*Slow Motion* [Anglia], (1979)
- *Lettre à Freddy Buache* (1981) rövid video (átírva 35mm-re)
- *Képet váltani* (*Changer d'image*, 1982), a *Változásnak több címe van* (*Le Changement a plus d'un titre*) c. tévésorozat epizódja
- **Passiójáték** (*Passion*, 1982)
- *A Passiójáték című film forgatókönyve* (*Scénario du film Passion*, 1982)
- **Keresztneve Carmen** (*Prénom Carmen*, 1983)
- *Jegyzetek az Üdvözlégy, Mária című filmhez* (*Petites notes à propos du film Je vous salue Marie*, 1983) video rövidfilm
- **Üdvözlégy, Mária** (*Je vous salue Marie*, 1985)
- **Detektív** (*Déetective*, 1985)
- *Egy kis stúdió tündöklése és bukása* (*Grandeur et décadence d'un petit commerce du cinéma*, 1986), tévéfilm
- *Soft and Hard* (*A Soft Conversation Between Two Friends on a Hard Subject*, 1986)
- *Meetin' WA* (*Találkozás Woody Allennel*, 1986)
- *Armide* (1987), az *Aria* című film epizódja

- **Lear király** (*King Lear*, 1987)
- **Vigyázz a jobbegyenesedre: egy mennyei hely a földön** (*Soigne ta droite, ou: une place sur la terre comme au ciel*, 1987)
- *Mind felvonultak* (*On s'est tous défilé*, 1988), video kisfilm
- Reklámfilmek a Marithé és a François Girbaud Jeans számára
- *A szavak hatalma* (*La puissance de la parole*, 1988), video kisfilm
- *Az utolsó szó* (*Le dernier mot/Les Français entendus par...*, 1988), a *Les Français vus par...* c. film epizódja

1988–2000: AZ EMLÉKEZÉS ÉVEI

- **A film története(i)** (*Histoire(s) du cinéma*, 1988-98):
 - 1A: Toutes les Histoire(s)
 - 1B: Une Histoire seule
 - 2A: Seul le cinéma
 - 2B: Fatale beauté
 - 3A: La Monnaie de l'absolu
 - 3B: Une Vague nouvelle
 - 4A: Le Contrôle de l'univers
 - 4B: Les Signes parmi nous
- *A „Darty” jelentés* (*Le Rapport Darty*, 1989) társrendező Anne-Marie Miéville
- **Új hullám** (*Nouvelle vague*, 1990)
- *A művészet gyermekkora* (*L'enfance de l'art*, 1990), társrendező Anne-Marie Miéville; a *Comment vont les enfants?* c. film epizódja (*How are the Kids?*)

- **Németország kilenc (új) nulla** (*Allemagne année 90 neuf zéro*, 1991)
- *Pour Thomas Wainggai* (1991), a *Contre l'oubli* (A felejtés ellen) c. film része
- **Ja, nekem!** (*Hélas pour moi*, 1993)
- *Gyerekjáték orosz módra* (*Les enfants jouent à la Russie*, 1993)
- **JLG/JLG: decemberi önarckép** (*JLG/JLG: Autoportrait de décembre*, 1994)
- *Üdvözlégy Sarajevo* (*Je vous salue Sarajevo*, 1994), video kisfilm
- *A francia film 2 x 50 éve* (*2 x 50 ans du cinéma français*, 1995)
- *Búcsú a TNS-től* (*Adieu au TNS*, 1996), kisfilm
- *Magasabbra* (*Plus haut*, 1996), videoklip France Gall számára
- **For Ever Mozart** (1996)
- *The Old Place* (1998), társrendező Anne-Marie Miéville
- *A XXI. század eredete* (*L'origine du XXIème siècle*, 2000), video kisfilm
- **A szerelem dicsérete** (*Éloge de l'amour*, 2001)
- *Az idők sötétjében* (*Dans la noir du temps*, 2002) a *Ten Minutes Older: The Cello* (Cselló) epizódja
- *Szabadság és haza* (*Liberté et patrie*, 2002), kisfilm
- **A mi zenénk** (*Notre musique*, 2004)
- *Valódi hamis útleveél* (*Vrai faux passeport*, 2006)
- **Film socialisme** (2010)

„Ha van új hullámos stílus, akkor az azonos Godard stílusával” (J-P. Melville-t idézi Kovács, 2005. 191.) „Godard az általános »új hullámos« stílusból egy sajátos és koherens formát teremtett.”

⇒ Jellemzői: „az elbeszélés rendkívüli szaggatottsága, a verbális kommentárok szerepe, a természetes helyszínek, a főleg dialógusokból álló drámaiatlan cselekmény és dokumentarista stílusú kamerakezelés.” (Kovács A.B. 2005.192)

☀ **ELLENFILM?** (ELLENMOZI?) ⇒ Peter Wollen: „*counter-cinema*”
(<http://www.apertura.hu/2006/nyar/wollen/index.html>)

⇒ Robert Stam: Godard valóságos gerillatámadásokat intéz a hagyományos történetmondás szerkezetei ellen (1992, 259)

Jellemzői:

- narratív folytonosság, koherens motivációk sorának megtörése,
- elidegenítés: a szereplővel való érzelmi azonosulás helyett a néző közvetlen megszólítása, kép/hang nem illeszkedése, a megsokszorozott szereplők, kommentárok
- reflexivitás: a film működésének láthatóvá tétele, szemben az átlátszósággal
- töredékes diegézis, törések a különböző kódok és a kommunikációs csatornák között
- nyitott szerkezet, intertextualitás – utalások, idézetek
- kellemesség élmény megtagadása
- valóság inkább mint fikció, *cinéma verité*.

Jean-Luc Godard művészetének két alapvető paradigmája

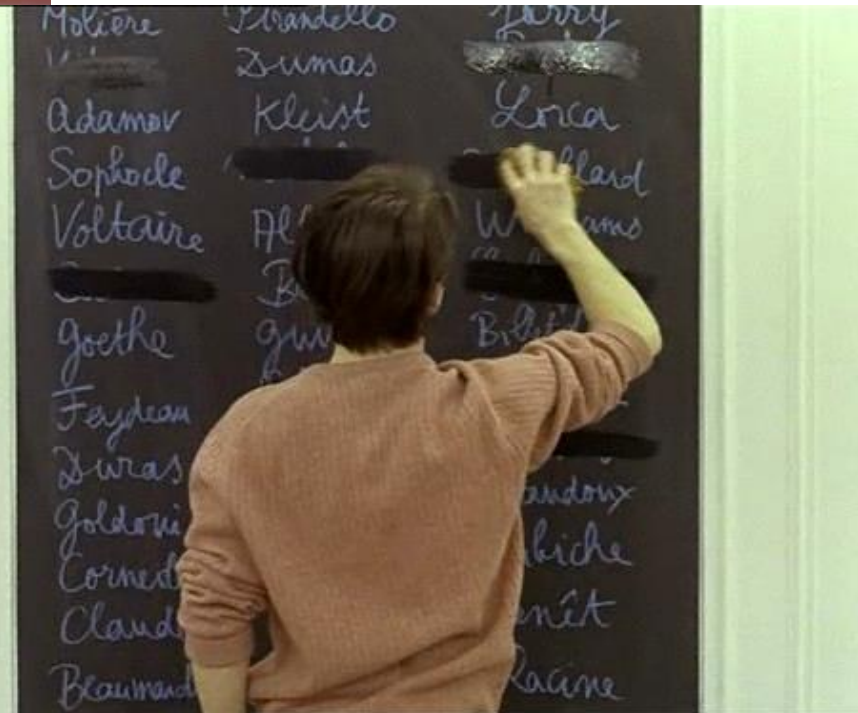

Scénario du film Passion (1982)

“a fehér lap (page blanche)” paradigmája

- a vászon a médiumok ismételt egymásra íródásának felülete (mint egy tábla, amit tele- és fölülírnak) ⇒ **palimpszeszt**, *camera stylo*
- **kollázs**, textúra, mozaikszerű fragmentáltság
- „összekötés nélküli képek” (Deleuze), **a közöttiség, az „és” technikája**, az elemek nem egymásból következnek, hanem összeadódnak ⇒ asszociációk szerepe megnövekszik, a filmhez képest külső szövegek ismerete válik fontossá, idézetek
- „a képet mintha a semmiből emelnék ki, és a semmibe hullna vissza,” a külső tér „bevágása” a filmbe (a képek közötti „rés” hangsúlyozása, a szereplők „kinéznek” a képből, „szembefordulnak” a nézőkkel, megszólítják). Deleuze: az ember és a környezetének az egysége eltörlődik, megszűnik (mintha a szereplők egyszerre mozognának egy fiktív világban és azt is tudnák, hogy mindez fikció)
- „**Nincs többé egységes szerző, szereplő és világ (...)** »Szabad függő beszéd« alakul ki, szabad függő látomás, amely a szereplők között mozog, akár úgy, hogy a szerző egy tőle független, autonóm szereplő rése által fejezi ki magát, akár úgy, hogy a szerző minden szerepet rögzít, vagy a szereplő maga cselekszik és beszél, mintha szavait és gesztusait más egy harmadik személy használta volna” (Deleuze)

A tábla mint a filmvásznon önreflexív metaforája: fölülírások, törlések helye

PHOTOGRAPHIE RAOUL
MONTAGE AGNÈS G.
PRISE DE SON GUY V.
BRAS DROIT BERNARD

LE 7000 PIEDS DE LA MONTAGNE

DU G...
EN SC...
du MERCRE...
LES

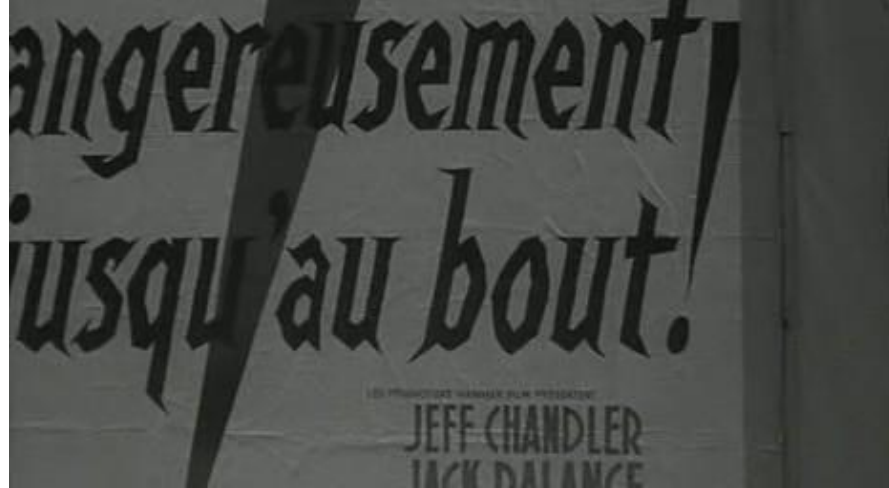
chez...
dresse de votre
Je serais heureux
une place chez vous
J'ai 22 ans de
Je suis

On va au Luxembourg ne rien faire ?

CEUVRES
COMPLETES

Kifulladásig (1959)

Kép és szöveg, film és költészet egymásba
írás/film: filmkép mint szöveg, moziban

átjátszása, felcserélése (film/írás,
költészet, folyóiratban film)

Alphaville (1965): a költészet megváltó ereje és Howard Hawks: *The Big Sleep* (1946) idézetnek összekapcsolása

Törések a médiumok között: szavak, képek, betűk, amik folyamatosan széttörik, dekonstruálják a filmkép egységét és megkérdőjelezik a mozi egységes, átlátszó médium jellegét, lebontják a film nyelvét alapvető kifejező elemeire.

Marie Claire Ropars-Wuilleumier:
“a bout de sous” ⇒ “a bout de souffle”

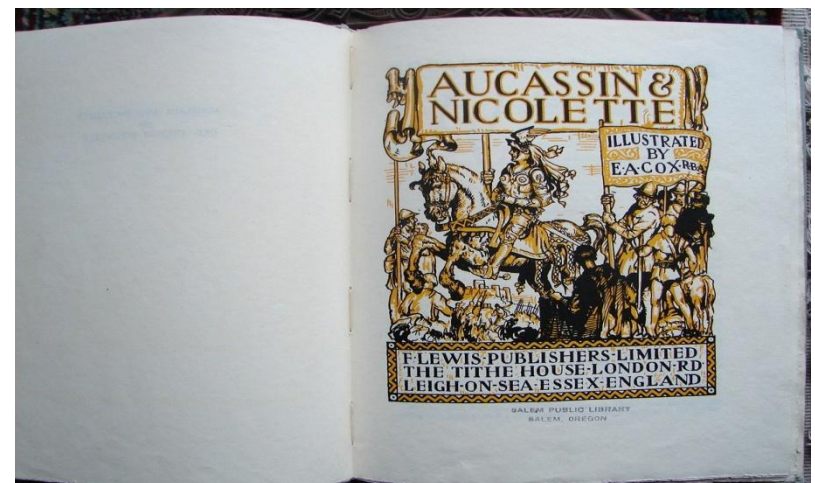
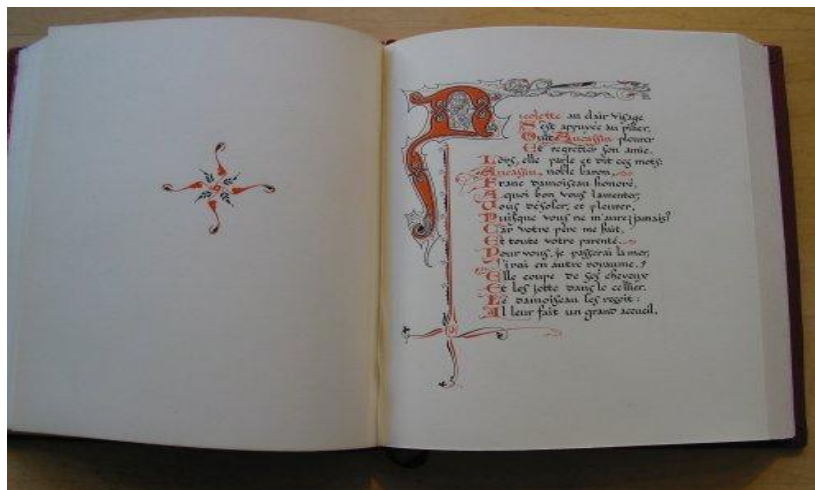
A BOUT DE SOUFFLE

“Tender is
the night.”
⇒ F. Scott
Fitzgerald’s
novel,
⇒ J. Keats:
*Ode to a
Nightingale*

Pierrot le fou ⇒ “Marianne, akinek a szeme olyan volt, mint Aucassin és Nicolette-é...”

Külön banda (1964) :

“a Szajna olyan volt, mint egy Corot” ⇒ lásd pl.: Camille Corot

*Le Tibre et
le chateau
Saint Ange*

A kis katona (Le petit soldat, 1963): “a komor kék ég egy Paul Klee festményre emlékeztetett.”

⇒ Paul Klee:
Red Bridge

Henk Oosterling:
Barthes punctum
“a médiumok
közötti törés
lehetetlen
élménye”

- a képek és szövegek „konfliktusa” ⇒ a fordíthatóság lehetetlenségének témája is tükrözi ezt: pl. *A megvetésben*
- a szereplők allegorikus módon vagy a képek vagy a szövegek világának reprezentánsai, a történetekben az egyes médiumok közötti „csaták” jelenítődnek meg : pl. *A megvetés*, *Charlotte és a pasija*, *A nő az nő*, *Bolond Pierrot* ⇒ http://www.closeupfilmcentre.com/vertigo_magazine/issue-30-spring-2012-godard-is/tensional-differences/
- Az identitás (egyéni, kulturális, mediális) dekonstrukciója, annak tematizálása („az én az egy másik,” Pierrot/Ferdinand, Godard „kétéltűi:” színész/szerep, a film multimedialitása).
- A totalitás („total” – gyakran használt szójátéka) lebontása ⇒ az egész mint a részek, tárgyak, reprezentációk halmaza, a kultúra mint szemét/roncstelep (Weekend: „egy szeméttelen talált film”).

a „fehér part” (plage blanche) paradigmája:”

- A képek úgy lepik el az üres vásznat, mint a partot a hullámok: a látás–nem látás váltakozásának szerkezete: a telített és üres vászon váltakozásának dialektikája, ritmusa, ismétlődése (hasonlóan a hullámokhoz)
- A *camera stylo* helyett: *camera pinceau* (kamera ecset)
- Ebben a modellben **nem a köztesség**, hanem inkább az a **folyamat** hangsúlyozódik, ahogyan az egymást átfedő médiumok a vásznat beborítják sorra, akár a partot a tenger hullámai.
- Az egyes képek, kép–szöveg kapcsolatok tekintetében hullámszerű kapcsolódások: egyik folyamatosan követi a másikat (összekötő elemek vannak: pl. mozgás, megvilágítás, szöveg a *Passiójátékban*).
- a **zene** modelljeinek meghatározó szerepe a kései filmekben

⇒ **Váltás a mozaikszerű szerkesztésmódról (from the “mosaical”) a zeneire (to the “musical”)**

**UN FILM COMPOSÉ PAR
JEAN-LUC GODARD**

Sauve qui peut la vie (Every Man for Himself/Slow Motion, 1979)

- Az elszigetelt, keretezett, a vászonra „akasztott,” kollázsolt képek helyett, inkább a keretektől eloldott kép kedvelése (pl. *tableau vivant*, áttűnések, hosszú kocsizások a természeti képekben).
- Jellegzetes eljárások: a kép megállítása, áttűnés, lassítás, pl. *Mentse, aki tudja (az életét)*, egymásra fényképezés, a nem diegetikus zene (és off screen elhangzó szövegek) összekapcsolása a képekkel
- A cinéma verité karakterisztikus terei helyett a heterotopikus helyszínek kedvelése (pl. hotel a *Passiójátékban*, *Detektívben*), mitikus scenírozás, természet (tengerpart, tópart, erdő) szemben az urbánus környezettel, a mozi mitológiája helyett (illetve mellett) mitikus-szakrális elemek megjelenése a filmekben.
- A totális mozi eszméje, az abszolútum keresése (a megfogalmazhatatlan, láthatatlan, Lyotard-féle fenséges)
- A két paradigma nem egymás ellentéte, mindkettőben fontos a **költőiség**: a kép költészettel való átszövése és költészetként való megjelenítése.

Histoire(s) du cinéma (1988–1998)

